

AMB VEU PRÒPIA

NINA
AMB VEU
PRÒPIA

PRIMERA EDICIÓ: NOVEMBRE DEL 2013

© ANNA MARIA AGUSTÍ FLORES, 2013

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

CARRER PEDRO I PONS, 9-11, 11A PLANTA - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-1619-1

DIPÒSIT LEGAL: B. 24.026-2013

FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.

CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA

IMPRÈS A: LIMPERGRAF

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

«Quan hom pensa en veu alta, o lliura (i deslliura) les seves dèries en plaça pública, fa un exercici temerari, tal vegada forassenyat: invita els altres a passejar volgudament pels camins del pensament —de vegades revolts, de vegades dreces— i els convida a prendre part en una construcció que, ara com ara, només és un canemàs, fins i tot modificable en ell mateix».

JESÚS TUSÓN

A la meva mare, de qui he heretat la veu i l'oïda.

A en Toni.

*A l'illa. Pluja fina. Silencis.
I els nostres ulls es trobaren per sempre.*

El professor de música em va demanar que l'acompanyés al quarto dels pianos. Devia tenir uns deu anys. Anava a cinquè d'educació general bàsica, l'EGB que se'n deia aleshores. L'*hermana* Teresa era la tutora de les nenes de cinquè. Dic nenes perquè, aleshores, nois i noies no anàvem pas plegats a escola, si més no a les Dominicas de la Anunciata. No recordo el nom del professor de música, en canvi recordo que era francès i que m'avorria solennement a les seves classes. M'apassionava la música i em passava el dia cantant però m'avorria a l'assignatura de música. Vaig pensar que el professor ho havia notat i que per aquest motiu em volia cridar l'atenció o potser em volia tocar el crostó perquè un cop més m'havia enxampat cantant mentre es produïa el canvi de classe. Les companyes aprofitaven sempre aquest incís per demanar-m'ho... *Vaaa, vaaa!*, em deien, *canta la de Lucecita*, la sintonia d'una radionovella que va gaudir d'un èxit considerable a principis dels setanta. A casa, excepte per Setmana Santa, la ràdio sempre sonava. A les quatre de la tarda, havent dinat i un cop rentats els plats, es feia un silenci sepulcral. Tothom a escoltar el capítol del dia. La ràdio,

per força, t'obligava a imaginar-te els personatges. Era a partir de les seves veus, més ben dit, de les veus dels actors que donaven vida als personatges, que, de casa estant, ens creàvem la fesomia de cadascun d'ells. Una veu greu, un galant guapot. Una veueta dolça, una noia rossa, delicada i prima. Una veu rogallosa, el dolent de la història. Una veu forta i punyent, el personatge autoritari. I així anar fent. La veu no només et permetia crear-te un físic a la carta dels personatges sinó que, a més, t'informava de la seva personalitat. *Lucecita* va estar molts anys en antena i va tenir tant d'èxit que fins i tot en van fer fulletons. Però aquí es va acabar la gràcia. Vaig tenir una gran decepció en veure les cares d'uns personatges que res no tenien a veure amb la imatge mental que jo me n'havia construït. Els personatges que apareixien fotografiats a la revista *Lucecita* no eren els meus, no eren aquells que jo visualitzava mentre sentia les seves veus a través de les ones. Sempre més m'he estimat no saber quina cara hi ha al darrere d'una veu que em sedueix a la ràdio. Després d'haver cantat el bocí estrella de la sintonia de *Lucecita*, me'n vaig anar al famós quarto amb el professor de música francès amb qui m'avorria solemnement. I allí, entre aquells dos pianos verticals de l'any de la pera i aquells matalassos plens de pols que ens tocava arreglar drets a l'altre pany de paret un cop acabada la classe de gimnàstica, per primera vegada em van dir que tenia molt bona oïda. No sé si ho vaig entendre gaire aleshores, això de tenir bona oïda. Estava més pendent de veure si finalment m'esbronzava que d'una altra cosa. Em va demanar que ho digués a casa i que demanés als pares que em portessin a classes particulars de solfeig. Classes particulars? De solfeig? A casa prou feina teníem per arribar a final de mes per anar enlloc a fer classes particulars de res. A casa,

l'única música que sonava —si és que se'n pot dir música ni que sigui per la seva cadència percutiva— era la dels motors de les màquines de cosir calces. El meu avi per part de mare feia d'encarregat en una fàbrica a Calella de Mar, de sereno en una altra i els diumenges els dedicava, no per gust tot i que li agradava, a passar les dues pel·lícules de les dues sessions que es feien al cine Delfos de Pineda de Mar, el poble on va emigrar als onze anys. No en tenia un, d'ofici concret. No el va tenir mai però sabia fer de tot. L'avi tenia allò que avui en diuen un perfil multidisciplinari. L'avi Joan n'era tant, de multidisciplinari, que fins i tot va ser capaç de fer-se la seva pròpia casa. S'hi va dedicar en cos i ànima els caps de setmana durant set anys, entre feina i feina i amb l'ajuda de la iaia Catalina, que li feia de manobre. La iaia, la mama i les tres filles —i a estones mortes, també l'avi— treballàvem a casa en un porxo tancat que abans de ser-ho havia estat pati on teníem telers. Vuit màquines de cosir overloc, les *ubarloc*, que en dèiem. Muntàvem, cosíem, tallàvem, políem i embossàvem les calces. Tot plegat feia entrar alguns calerons a casa. No gaires però els suficients per sopar un tomàquet amb sal cada vespre. Per arrodonir el sou també planxàvem mitjons i cosíem, doblegàvem i embossàvem polos, niquis i jerseis. Parlo de quan tenia entre sis i deu anys. D'aquella època conservo una durícia al dit cor que em van deixar en herència les tisores amb què tallava la cadeneta de les calces. Conservo també un grapat de records inesborrables d'una infantesa que no canviaria per res del món.

Tenia l'absoluta certesa que jo seria cantant. Encara més, sabia que ho era, me'n sentia i així ho expressava quan em feien la pregunta de torn... *I tu, maca, què vols ser de gran? Jo sóc cantant*, deia. Cantava quan anava a munta-

nya, en enfilem la riera cap a la font de Sant Jaume, en caure les tardes d'estiu asseguda en un dels pilars més alts de l'escola des d'on veia unes postes de sol espatarrants, a la sortida de l'església els diumenges, cada dia al *recreo* cap allà a les onze, al canvi de classe, a l'esplai d'estiu amb el Cau o al centre cultural del poble per les festes de Nadal. No me n'adonava i cantava fins i tot a la taula, mentre menjàvem, fins que l'avi Joan em renyava... *¿Es que se canta en la mesa cuando se come?*, em deia. I jo no badava boca. L'avi m'hipnotitzava. Un sol gest, mirada o paraula i em quedava muda. Pel que es veu, devia cantar bastant perquè va arribar un dia en què un algú em va sentir i em va donar el primer cop de mà. Aquest algú es diu Pere Fort. Un músic totalment desconegut que tot i estar en el dret d'adjudicar-se el paper de veritable descobridor mai li he sentit dir ni una paraula. Hi ha hagut persones decisives, en Pere va ser una d'elles.

Han passat trenta anys d'ençà que vaig pujar a un escenari per primera vegada i vaig guanyar un sou de set mil pessetes que no sabia ni com agrair. Venent sabates, la meva primera feina remunerada, en guanyava catorze mil, de les quals set mil les donava als pares. Guanyar-ne set mil, en un sol dia, per cantar durant tres hores, va ser una experiència que vaig trigar temps a entendre i pair. Ben mirat, trenta anys no són gaires anys però quan miro enrere començo a sentir vertigen.

Ara que enfilo les primeres línies d'aquesta aventura tan desitjada com temuda, penso que no em faria ben bé res escoltar la teva veu. Acostumats com estem a compartir emocions a través d'ella, tu a la platea i jo a l'escenari, potser se't farà estrany no sentir-me i, en canvi, llegir-me. Tal vegada se'm farà estrany pensar-te i no percebre't en la foscor del pati de butaques. Provem-ho. Al cap i a la fi és la veu novament qui ens aplegarà mentre duri la lectura d'aquestes ratlles. Més d'un cop, sense coneixe'ns, hem estat partícips d'històries explicades amb paraules, gestos i notes. Ara, en el silenci de la teva lectura i la meua escriptura esdevenim de nou còmplices al voltant d'un instrument misteriós, capaç d'enlairar-nos l'ànim, transportar-nos emocionalment i fins i tot mimar-nos l'ànima quan estem fotuts. Canvio l'esquer però l'ham continua sent el mateix i escric sobre la veu. Ara que fa trenta anys que som parella de fet em ve de gust ordenar i compartir alguns dels moments impagables que hem viscut plegades al llarg d'aquesta travessa pels camins de l'ofici d'actriu i cantant. Hem tingut el privilegi d'explorar rutes diverses que ens han posat a prova i ens han

obligat a coneixe'ns a fons, saber fins on podíem arribar, ser conscients dels nostres límits i les nostres necessitats. La veu ha estat vehicle i companya de trajecte, una mena de motxilla que he dut penjada a l'esquena on he anat desant l'experiència compartida i acumulada dins i fora l'escenari. La veu ha estat un motoret, una mena de força que m'ha empès a desenvolupar un ofici inestable de mena, i ho continua sent ara que des de fa nou anys em dreça cap al seu estudi, potser d'una forma natural, potser d'una forma volguda, potser per entendre la naturalesa d'un instrument fràgil, canviant i misteriós. Trenta anys per sentir-la i vivenciar-la. Nou anys per estudiar-la i entendre-la. I la resta d'anys que vinguin per seguir la petja de l'aprenentatge, *ensamblar* vivència i coneixement i crear complicitats amb el públic des de l'escenari o des de fora d'aquest. Aboco la motxilla damunt la taula de casa. Hi ha sortit de tot, com era d'esperar. Començaré a destriar amb paciència el grapat de vivències que serveixin per parlar d'allò que conec i m'estimo.

Trio, doncs, les notes i em llenço a compondre aquesta primera partitura amb la voluntat d'apropar l'ofici d'actriu-cantant a qui el vulgui conèixer. L'orquestració amb què vesteixo la peça és tan variada com els factors que fan possible l'ofici i els que en dificulten el bon desenvolupament. El reivindico, el meu i qualsevol ofici. Ara gairebé no sents que ningú en parli, més aviat parlem de la feina o del lloc que ocupem a l'empresa on treballem. Rarament s'utilitza el mot quan hom parla del paper que desenvolupa a la societat i de quina manera hi és útil. Parlo de la veu a través d'un ofici que he après a fer a còpia de conèixer la meua veu. Parlo també de qualsevol veu. De les veus d'aquells que en fan un ús professional i dels que no. Dels que no en tenen, de veu, però poden

sentir les veus del seu voltant i també dels que no les senten però que, amb l'ajuda de les noves tecnologies i la rehabilitació logopèdica, han estat capaços de desenvolupar la veu i el llenguatge per articular així aquells sons que els permeten fer-se entendre i interactuar amb el món.

La teva veu és única i irrepetible, com les teves empremtes digitals. La dotació anatòmica amb què vas néixer, la veu dels teus pares, la llengua que parles, la cultura a què pertanys, les veus que t'envolten i la música que escoltes, entre altres factors, han anat bastint al llarg dels anys el so que et representa. La veu és el suport sonor del pensament generat en el silenci del teu cervell. Si les llengües, a través d'un repertori específic de paraules, representen el teu món, la cultura a què pertanys i la realitat que t'envolta, la veu, mitjançant un ventall de trets acústics, no només et representa i caracteritza sinó que, a més, informa sobre el teu estat anímic, i això és literalment impossible evitar-ho. Per bé i per mal, les emocions penetren en la veu. Vet aquí que per la veu se't detecta, interpreta o aprecia qualsevol subtilesa que les emocions, en forma de matís acústic, aporten al teu missatge. La veu és un DNI sonor, un document d'identitat acústic que conté i transporta en ones sonores tota mena d'informació sobre el seu propietari. La utilitzes cada dia quan i com vols. La tens sempre a la teva disposició i serà companya de viatge en projectes vitals, personals o professionals, sempre que en tinguis cura com amb qualsevol altra part del teu cos, no només per una qüestió de salut, que també, sinó perquè és el gran canal d'expressió que et permet la interacció amb el món. Tu no ho deus recordar perquè estaves prou enfeinat però, en néixer, el primer que vas fer després de respirar per primer cop va ser emetre un so. El tret de sortida de la cursa que tot just

iniciaves era un crit produït per la teva laringe, un instrument que en treure el caparró del ventre de la teva mare et va permetre manifestar els dos primers senyals inequívocs de vida. En aquell moment no et vas pas plantejar com obrir la glotis* per deixar passar l'aire i respirar ni com tornar-la a tancar per unir els plecs vocals i articular aquell crit. El teu sistema nerviós estava prou madur per poder desenvolupar ambdues accions. Si hi penses un moment, ara tampoc t'hi has de mirar gaire per articular el grapat de sons que emets des que et lleves fins que te'n vas al llit. En aquest instant, mentre llegeixes, la teva laringe va produint petits moviments. Fixa-t'hi. Tal vegada fins i tot se t'escaparà algun so tot assajant algunes de les vivències vocals que compartirem. T'has demanat mai quantes hores al dia la utilitzes, la laringe? Vint-i-quatre. Mai descansa. Sempre està en guàrdia, fins i tot quan muscularment està en repòs per poder acomplir la seva gran funció vital, la que ens dóna i ens pren la vida. La respiració.

* Espai ubicat entre els dos plecs vocals que en romandre obert permet el pas de l'aire de l'exterior als pulmons i viceversa.

L'avi Joan va morir fa set anys, en tenia noranta-vuit. Els darrers mesos ja no sabia com fer-s'ho per aferrar-s'hi fort, a la vida, i esgarrapar-li encara una estoneta més... *Hombre, si pudiera vivir un poquito más*, em deia del llit estant. Em pregunto què devia sentir l'avi quan mirava enrere. Viure noranta-vuit anys, dues guerres mundials, una guerra civil, una postguerra i una dictadura de quaranta anys dóna per sentir-ne una mica, de vertigen. L'avi era de poques paraules però, tot d'una, quan li venia al cap un capítol de la seva vida, començava a narrar-lo, sense previ avís. No li calia. Com l'actor que un cop a l'escenari sap que el públic és allà, expectant, disposat a submergir-se en la història que està a punt d'explicar. El públic, és clar, érem els de casa. M'encantava escoltar l'avi explicar les batalles de la Guerra Civil i, en particular, quan explicava com el van ferir en travessar l'Ebre. Mentre narrava pausadament els fets amb una descripció minuciosa, talment com si fos el primer cop que ho fes i que jo el sentís, li demanava que m'ensenyés els trossos de metralla incrustats i visibles a la part interna del braç dret i que ell mai de la vida no mostrava si no fos perquè

una neta pesada i indiscreta l'hi demanava insistentment. Em divertia veure aquells bocinets de bala que sortien d'enmig la musculatura quan feia una rotació externa amb el braç. Ves quina gràcia li devia fer a l'avi quedar-se immòbil al llit durant un mes seguit amb la mort rondant-lo massa a prop. Vet aquí que sempre més s'hi aferés, de la manera com ho feia, a la vida.

No sé si algun cop l'avi Joan devia recordar les catorze paraules que em va adreçar —ben segur que no pas amb la freqüència i intensitat amb què jo les he recordat sempre més— el dia en què li vaig plantejar, encara no sé amb quin valor, que el professor de música francès amb qui m'avorria solemnement a classe de música m'havia suggerit de fer classes particulars de solfeig amb l'objectiu de cultivar i potenciar la meva, segons ell, singular oïda. Crec que vaig triar mal dia per plantejar-l'hi, hi havia massa caixes de calces per tallar. *Siéntate aquí y corta esa caja de bragas que ya te enseñaré yo solfeo*, em va etzibar per resposta amb l'humor fi i sorneguer que el caracteritzava, aquell home que amb onze anys va emigrar de la seva Andalusia, deixant enrere la caseta de la via del tren a Los Gallardos, el llogaret on vivia i treballava amb el seu pare i des d'on, un cop a la setmana, es desplaçava en burra cap al poble d'on provenien, Palomares, per dur menjar a la mare i les germanes. S'hi estava un dia sencer per anar i un altre per tornar. Un trajecte que avui es fa en quinze minuts. No només vaig entendre perfectament la resposta de l'avi sinó que l'esperava. De fet, la coneixia abans no me la digués. Érem petits però teníem plena consciència de la situació de casa. Treballar, estalviar i sacrificar-se formava part del nostre pa de cada dia i era d'allò més normal. No ho vivíem pas com res excepcional. Havia de deixar-me estar de solfeigs i punyetes i se-

guir tallant calces. Les vaig arribar a odiar, les calces, en vaig quedar ben tipa de tallar-ne les cadenetes, una caixa darrere l'altra.

Si avui em trobés pel carrer el mestre de música francès, li faria una abraçada i li donaria gràcies infinites. Ha estat de gran que he entès el seu gest i he sabut apreciar i valorar la intenció educativa en què recolzaven les paraules que em va adreçar. Potenciar les habilitats amb què naixem i per les quals destaquem quan som petits hauria de ser l'objectiu prioritari del sistema educatiu, gairebé obligatori, diria, si no fos que el mot em provoca certa urticària. Tots naixem amb unes habilitats, un do. Digueu-ne com vulgueu. El talent resideix en algun gir del nostre cervell. I encara que no en tinguem cap prova el cert és que el talent existeix i crea gran admiració per als qui el posseeixen o, millor dit, per als qui poden i saben cultivar-lo i desenvolupar-lo mitjançant la formació, l'esforç i la constància. Ningú ens assegura que arribem mai a ser Mozart, Einstein o Messi; no obstant això, no hi ha altre camí que detectar el talent, formar-lo i gestionar-lo sàviament per excel·lir, gaudir, ser feliços i sentir-nos i ser útils a la nostra societat.

Si avui pogués parlar amb l'avi hores i hores com ho feia abans, només voldria donar-li gràcies. Ho sabia quan era viu però, quan se'n va anar, vaig adonar-me més que mai de la brutal herència que m'havia deixat en cadascuna de les seves paraules i accions. L'avi Joan, i tants altres avis, ens han deixat en estimació i exemple el patrimoni més valuós que cap infant podrà tenir mai. Anys més tard, en començar a cantar professionalment, vaig iniciar els estudis del coi de solfeig, però mai no li vaig dir a l'avi que el llenguatge musical m'avorria fins a límits insospitats, que m'adormia portant el compàs i que em marejava

només de pensar que havia de llegir en tantes claus. No n'hi havia prou amb la de sol? Ai, i jo! Aleshores no en tenia ni idea, del grapat de disciplines que hauria d'aprendre per poder desenvolupar l'ofici amb totes les garanties. Jo només volia cantar. Per fer l'ofici calien dues coses molt bàsiques: estimar-lo i dominar certes habilitats. Si volia desenvolupar l'ofici de cantant m'havia de comprometre a coneixe'l, i això volia dir batallar amb una col·lecció de fronts que se m'obrien al davant. Se'm girava feina, doncs, i no precisament tallant cadenetes. Ara pràcticament no se'n veuen, d'overlocs, la gent no té pas telers a casa per guanyar-s'hi la vida. Però sovint, a les sastreries dels teatres, quan veig una màquina de cosir, un *tornamallas* o unes tisores, em vénen esgarrifances.